

CYNGOR GWYNEDD

Cofnodion drafft o gyfarfod Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Pen Llŷn a'r Sarnau a gynhaliwyd ar 8 Gorffennaf 2009 (yn cychwyn am 7pm) ym Mhlas Tan y Bwlch, Maentwrog.

Yn bresennol:

Bill Bracewell	Hamdden – Partneriaeth Aberdyfi
Mike Bowyer	Arall – Archaeoleg
Lucy Kay	Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Mike Parry	Twristiaeth – Cymdeithas Pysgotwyr Llŷn
Y Cyng. Caerwyn Roberts	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (Cadeirydd)
Bill Miller-Jones	Arall – Plymiwr a pherchennog cwch
Lee Oliver	Cadwch Gymru'n Daclus
Y Cyng. Ray Quant	Cynghorydd Lleol - Ceredigion
Rhys Jones	Cyngor Gwynedd
Alan Gaydon	Cyngor Cymuned (Dyffryn Ardudwy a Thalybont)
Lynette Gaydon	Yn cynrychioli'r cyhoedd
Dafydd Roberts	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Rob Strachan	Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru
Victoria Hickin	Pwyllgor Pysgodfeydd y Gogledd Orllewin a Gogledd Cymru
Virginia Prieto	Pwyllgor Pysgodfeydd y Gogledd Orllewin a Gogledd Cymru
Victoria Hobson	Prifysgol Abertawe
Rod Penrose	<i>UK Cetacean Strandings Investigation Programme</i>

Cyflwyniad

Croesawodd Caerwyn Roberts bawb i'r cyfarfod. Cyflwynodd pawb eu hunain gan fod nifer o wynebau newydd yn bresennol.

1. Ymddiheuriadau

Alison Hargrave	Swyddog ACA
Liz Allen	Cyngor Sir Ceredigion
Emyr Williams	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Sion Williams	Cymdeithas Pysgotwyr Cewyll Llŷn
Glynne Roberts	Cymdeithas Pysgotwyr Gyda'r Glannau Llŷn
Phil Oliver	Asiantaeth yr Amgylchedd
Alf Bowen	Twristiaeth – Partneriaeth Aberdyfi
Barry Davies	Cyngor Gwynedd

2. Cofnodion y cyfarfod diwethaf

- 2.1 Derbyniwyd y cofnodion fel cofnod cywir o'r cyfarfod.

3. Materion yn codi

- 3.1 Eitem 3.4 (Alison i drefnu siaradwr i siarad ynghylch y prosiect Achub Bywyd Gwyllt Morol Prydeinig (BMLR)). Eglurodd Rod Penrose rôl y BMLR yn ystod ei gyflwyniad.

Gweithred wedi'i chwblhau.

- 3.2 Eitem 5b (1) (Rowland Sharp i anfon llun o enwair wedi'i wneud o ffyn 'cotton buds' i Gill Bell). Y weithred i'w chario drosodd i'r cyfarfod nesaf.

Gweithredu: Rowland Sharp i anfon llun o enwair wedi'i wneud o ffyn 'cotton buds' i Gill Bell.

- 3.3 Eitem 5c (11) (Alison i ystyried y posibilrwydd o gyflwyno ysbwriel fel pwnc i'w drafod yng nghyfarfod FERAC). Cadarnhawyd fod Emyr Williams wedi codi'r mater hwn gyda FERAC. Adroddodd Mike Parry fod Barry Davies am edrych i'r posibilrwydd y gallai pysgotwyr waredu sbwriel heb iddynt orfod talu am wneud hynny.

Gweithred wedi'i chwblhau.

- 3.4 Eitem 5e (Alison i ystyried sefydlu grŵp ffocws i drafod y mater ysbwriel ymhellach): Roedd Alison wedi sefydlu grŵp drwy e-bost a byddai'r grŵp hwn yn cyfarfod yn fuan er mwyn trafod y pwnc. Byddai gwahoddiad i aelodau'r Grŵp Cyswllt a'r Awdurdodau Perthnasol i'r cyfarfod.

Gweithred yn parhau.

- 3.5 Eitem 6.3 (Mike Bowyer i anfon manylion contract Cynllun Rheoli'r Draethlin 2 a chofnodion y cyfarfod a fynychodd at Alison a bydd hi'n eu dosbarthu i'r grŵp): Ar ôl y cyfarfod, cadarnhaodd Alison fod Mike Bowyer wedi anfon yr wybodaeth ati. Ychwanegodd Alison fod yr wybodaeth yn fwy na 20 tudalen ac yn cynnwys sawl taenlen. Byddai'n garedicach i'r amgylchedd os byddai'r wybodaeth hon yn cael ei hanfon drwy e-bost ac os byddai unrhyw un angen copi caled dylent gysylltu ag Alison (byddai hyn yn cael ei amlygu yn y llythyr eglurhaol a anfonir gyda'r cofnodion).

Gweithredu: Alison i anfon gwybodaeth am y cynllun rheoli'r draethlin at y Grŵp Cyswllt a'r Awdurdodau Perthnasol drwy e-bost a chopi caled i'r rhai a fyddai'n gwneud cais amdano.

4 Diweddariad gan y Swyddog ACA

4.1 Gwaith a gwblhawyd rhwng Mawrth - Gorffennaf 2009

Cyn y cyfarfod, roedd Alison wedi paratoi crynodeb o'r gwaith a gwblhawyd ers y cyfarfod diwethaf ym mis Mawrth 2009.

- Roedd Alison wedi ymweld ag 11 ysgol gynradd, un ysgol uwchradd ac un clwb bywyd gwyllt gan wneud gwaith maes a chynnal gweithdai.
- Trefnodd a chynhaliodd Alison ddwy sesiwn hyfforddi, un ar gyfer athrawon ysgolion cynradd ac un ar gyfer athrawon ysgolion uwchradd. Roedd presenoldeb yn dda yn y ddwy sesiwn a'r adborth yn ardderchog.
- Roedd Alison wedi bod yn Sioe Nefyn, Sioe Caernarfon a'r Wyl Bwyd Môr gyda'r arddangosfa deithiol a phamffledi. Byddai Alison yn mynd i'r Eisteddfod yn Y Bala gyda'r arddangosfa deithiol.
- Cafodd Alison fewnbwn yn y prosiectau a ganlyn:
 - Natur Gwynedd (Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol)
 - Grŵp Ecosystemau Morol
 - TGAU newydd – Astudiaethau Morol
- Trefnodd a chynhaliodd Alison gyfarfod o'r Awdurdodau Perthnasol a bu un cyfarfod o'r Grŵp Safleoedd Morol Ewropeaidd.
- Rhoddwyd cyflwyniad gan Alison am yr ACA a materion cynllunio i Adran Gynllunio Cyngor Gwynedd fel rhan o'r diwrnod hyfforddiant a drefnwyd gan Dîm Bioamrywiaeth Cyngor Gwynedd.
- Bu Alison ar raglen Radio Cymru - Galwad Cynnar, i drafod yr ACA a gwahanol faterion morol.
- Cynorthwyodd Alison i gynnal arolwg cregyn tyllu yn Nhywyn fel ymateb i gais cynllunio ond ni ddarganfuwyd rhai yno.
- Roedd Alison yn parhau i ddiweddarau gwefan yr ACA gyda'r newyddion a'r cyhoeddiadau diweddaraf.
- Roedd Alison yn parhau i ddiweddarau ac adolygu'r cynllun rheoli.

- Cynhyrchwyd taflen ddigwyddiadau mewn partneriaeth â Thîm Bioamrywiaeth Cyngor Gwynedd i hysbysebu digwyddiadau a drefnwyd er mwyn codi ymwybyddiaeth am yr ACA a'n bywyd gwyllt lleol.

4.2 Rhaglen Waith y Swyddog ACA rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2009

Cyn y cyfarfod rhoddodd Alison grynodedb o raglen waith y Swyddog ACA o fis Ebrill hyd at fis Hydref 2009. Byddai Alison yn cymryd absenoldeb mamolaeth ym mis Hydref/Tachwedd 2009. Byddai manylion ynghylch pwy fydd yn cymryd lle Alison tra y bydd ar absenoldeb mamolaeth i'w gael yn y cyfarfod nesaf.

Crynodedb o waith y Swyddog ACA rhwng mis Ebrill a mis Hydref 2009

- Adolygu a diweddarau'r Cynllun Rheoli
- Cynnal a diweddarau'r wefan
- Cynnal y Grŵp Cyswllt a'r Grŵp Awdurdodau Perthnasol
- Cynhyrchu rhifyn 7 o'r newyddlen
- Trefnu a chynnal y digwyddiadau morol a hysbysebwyd yn y daflen ddigwyddiadau

Cyfeiriodd Bill Miller-Jones at gamgymeriad yn y testun Saesneg o'r daflen ddigwyddiadau ar gyfer 14 Awst – roedd y Lion Hotel yn Nhudweiliog, nid yn Chwilog, fel y nodwyd yn y daflen dan 'Lleoliad'. Eglurodd Alison y sylwyd ar y camgymeriad ar ôl i'r daflen gael ei hargraffu. Ystyriwyd na fyddai'n ymarferol yn ariannol nac yn amgylcheddol gyfeillgar ailargraffu'r daflen ac ymddiheurodd am y camgymeriad.

4.3 Cynllun Rheoli

Cyn y cyfarfod, eglurodd Alison ei bod yn dal i weithio ar adolygu a diweddarau'r cynllun rheoli. Ychwanegodd fod CCGC bron a gorffen eu hadran hwy o'r gwaith, h.y. sut y gallai'r gweithgareddau a gynhwyswyd yn y cynllun rheoli effeithio ar y nodweddion. Y cam nesaf fyddai nodi'r hyn oedd i'w weithredu ar gyfer pob gweithgaredd. Byddent yn cael eu hanfon at y Grŵp Cyswllt er mwyn derbyn sylwadau pan fyddent ar ffurf ddrafft.

4.4 Ysbwriel

Cyn y cyfarfod, eglurodd Alison y bu cyfarfod y Grŵp Cyswllt diwethaf yn llwyddiannus iawn. Gan fod brwdfrydedd ac arbenigedd yn y grŵp o ran ysbwriel, roedd Alison wedi sefydlu grŵp ffocws er mwyn trafod y mater ymhellach ac er mwyn cynorthwyo i ysgrifennu adran a oedd yn ymdrin â'r pwnc yn y cynllun rheoli. Unwaith y byddai cyfarfod yn cael ei drefnu, byddai aelodau'r Grŵp Cyswllt yn derbyn gwahoddiad.

5 Cyflwyniadau

Croesawyd Victoria Hobson a Rod Penrose gan Caerwyn Roberts i roi cyflwyniadau yn y cyfarfod.

5.1 Victoria Hobson: Prosiect Ecojel – Adnabod a rheoli bygythiadau a chyfleodd gan sglefrod môr ym Môr Iwerddon.

Rhoddodd Victoria gyflwyniad am y prosiect Ecojel, a fyddai'n brosiect pedair blynedd (2008-2012) wedi'i ariannu gan Interreg IV a rhaglen Cymru/Iwerddon y Gymuned Ewropeaidd drwy'r Gronfa Ddatblygu Ranbarthol Ewropeaidd. Roedd y prosiect yn waith ar y cyd rhwng Prifysgol Abertawe a Choleg Prifysgol Cork ac roedd yn adeiladu ar lwyddiant prosiect Môr Grwbanoed Lledraidd Môr Iwerddon. Gwybodaeth bellach am y prosiect i'w gael ar: <http://www.swan.ac.uk/bs/turtle/index.htm> a thrwy ddilyn y cyswllt at y prosiect Ecojel a/neu ar: <http://www.jellyfish.ie>.

Bwriad y prosiect Ecojel oedd nodi a rheoli'r bygythiad gan sglefrod môr yn ogystal â'r cyfleoedd a roddir ganddynt ym Môr Iwerddon. O ganlyniad i newid yn yr hinsawdd, rhagdybiwyd y byddai llawer mwy ohonynt i'w cael ym Môr Iwerddon a gallai eu heffaith gyffredinol ar ecosystemau (yn gadarnhaol ac yn negyddol) a'u pwysigrwydd cymdeithasol ac economaidd gynyddu yn ogystal. Bwriad y prosiect Ecojel oedd cynorthwyo i fynd i'r afael â phwysigrwydd rôl y sglefrod môr sydd yn newid o ganlyniad i newid yn yr hinsawdd drwy:

- 1) Nodi'r bygythiadau gan lu o sglefrod môr yn creu niwsans i nofwyr ac effaith economaidd hyn. Yn ogystal, mae'r prosiect yn edrych ar ddatblygu canllawiau ar y ffordd orai i drin pigladau gan sglefrod môr.
- 2) Sefydlu symudiadau a tharddle'r sglefrod môr sy'n peri niwsans drwy ddatblygu technolegau tracio.
- 3) Nodi ardrawiad (cadarnhaol a negyddol) sglefrod môr ar bysgodfeydd ac acwafeithrinfeydd a datblygu modelau o ecosystemau er mwyn ymchwilio gwahanol ddeilliannau a ragwelwyd yn sgil newid hinsawdd.
- 4) Ymchwilio i farchnadoedd sydd ar fin dod allan ar gyfer cynnyrch sglefrod môr a'r buddiannau i dwristiaeth o gael mannau poblogaidd i forwyr tanddwr fedru nofio gyda llu o sglefrod môr anferthol.

Cyflwynodd Victoria wybodaeth ynglŷn â:

- Pham fod sglefrod môr mor bwysig yn yr ecosystem forol a'u hardrawiad cadarnhaol a negyddol ar y defnydd a wneir o'r môr gan bobl.
- Poblogaethau sglefrod môr, yr hyn sy'n effeithio ar boblogaethau ohonynt a'r gwaith ar y gweill i ddarganfod a yw poblogaethau sglefrod môr yn cynyddu neu beidio.

Byddai rhan o'r gwaith yn golygu gosod tagiau ar sglefrod môr cap glas anferth (*Rhizostoma octopus*) er mwyn gwneud archwiliad o'u cylch bywyd a'u hecole. Roedd 40 o sglefrod môr wedi cael eu tagio ac erbyn hyn roedd 11 tag wedi'u dychwelyd yn ardal Bae Caerfyrddin. Roedd y prosiect yn annog pobl i adrodd eu bod wedi gweld y sglefrod môr ac i ddychwelyd unrhyw dagiau oedd wedi'u golchi ar draethau.

Cytunwyd y byddai'n ddefnyddiol cael cyflwyniad dilynol am ganfyddiadau'r prosiect yn nes at yr amser pan fyddai'r prosiect yn dod i ben yn 2012.

Gweithredu: Swyddog ACA/Awdurdodau Perthnasol i drefnu am ddiweddariad ar ganfyddiadau'r prosiect yn 2012.

Cwestiynau/Sylwadau:

- a. Vicki Hickin: Faint o broblem oedd sglefrod môr i bysgodfeydd? Victoria Hobson: Roeddynt wedi bod yn broblem yn y gorffennol. Byddai'r prosiect yn canfod graddfa'r broblem hon.
- b. Mike Bowyer: A allai cynnydd mewn sglefrod môr olygu lleihad mewn rhywogaethau megis sêr môr a chimychiaid, gan eu bod i gyd yn mynd ar ôl yr un math o fwyd (plancton) pan oeddynt yn eu cyflwr larfal ac roedd sglefrod môr yn bwyta plancton yn eu cyflwr larfal sy'n fwyd i rywogaethau morol eraill? VH: Roedd posibilrwydd y gallai cynnydd mewn sglefrod môr effeithio ar boblogaethau rhywogaethau eraill megis sêr môr, cimychiaid a physgod eraill gan eu bod yn bwyta'r holl rywogaethau hyn yn eu cyflwr larfal. Bwriad y prosiect Ecojel oedd nodi pa rywogaethau yn eu cyflwr larfal roedd y sglefrod môr yn eu bwyta ac a fyddai hyn yn cael effaith ar boblogaethau eraill. Yn ogystal, gallent fod yn difrodi poblogaethau pysgod eraill drwy fwyta'r un plancton sŵolegol.

- c. Rhys Jones: A oedd unrhyw rywogaethau newydd o sglefrod môr wedi'u darganfod? VH: Roedd tystiolaeth fod rhai rhywogaethau newydd yn cael eu darganfod.
- d. Lucy Kay: O ble y daw gwahanol rywogaethau o sglefrod môr i'r DU? VH: Ni wyddys hyn.
- e. Dafydd Roberts: Roedd dychwelyd 11 o dagiau o'r 40 tag yn gyfradd dychwelyd uchel iawn. VH: Roedd yn ymddangos fod sglefrod môr mewn baeau megis Bae Tremadog neu Fae Caerfyrddin yn aros o fewn y baeau hyn.
- f. Vicki Hickin: Pa bysgod masnachol oedd yn cael eu cynorthwyo drwy weithredu fel meithrinfeydd a hel pysgod bach at ei gilydd? VH: Ddim yn sicr o'r rhywogaeth ond roeddynt oll yn perthyn i'r un rhywogaeth â'r penfras.
- g. Mike Bowyer: Beth oedd y farn ynglŷn ag effaith tymheredd y môr? VH: Roedd tymheredd dŵr y môr yn codi a byddai'n cael effaith ar sglefrod môr. Roedd rhai rhywogaethau yn ffafrio baeau cysgodol tra roedd eraill yn medru goroesi mewn amgylchiadau cefnforol.
- h. Lee Oliver: A oeddynt wedi cael eu tracio â GPS? VH: Na, gan nad oedd GPS yn gweithio o dan y dŵr. Roedd y gwaith tagio a oedd yn cael ei wneud gyda'r sglefrod môr yn y prosiect hwn yn faes gwaith newydd.
- i. Alan Gaydon: A oedd Sarn Badrig yn creu unrhyw ddylanwad drwy yrru nifer fawr o'r creaduriaid tuag at Fae Tremadog? VH: Roedd cerrynt yn y dŵr yn cael dylanwad ac roedd unrhyw beth allai effeithio ar gylchrediad y dŵr yn sicr o gael dylanwad.
- j. Lucy Kay: A oedd unrhyw feithrinfeydd sglefrod môr mewn dyfroedd Ewropeaidd? VH: Dim ar hyn o bryd. Nid oedd poblogaethau sglefrod môr yn ddigon ar hyn o bryd i gefnogi pysgodfa.
- k. Lee Oliver: A oedd rhai rhywogaethau yn fwy blasus na'i gilydd? VH: Oedd, yn ôl pob sôn! Roedd y seren fôr *Rhizostomaun* yn un o'r rhywogaethau mwyaf danteithiol.
- l. Lucy Kay: A oedd cysylltiad rhwng y prosiect hwn a chofrestru sglefrod môr gan y Gymdeithas Cadwraeth Forol? VH: Y bwriad oedd cael cyswllt a rhannu data.
- m. Lee Oliver: A oedd unrhyw gyswllt wedi'i ffurfio rhwng defnyddwyr dŵr eraill â'r prosiect? VH: Oedd, gyda nofwyr tanddwr, Cadwch Gymru'n Daclus, y Gymdeithas Hwyllo Frenhinol a Gwobrau Fflagiau Glas Asiantaeth yr Amgylchedd (roedd sglefrod môr yn broblem i dwristiaeth).

5.2 Rod Penrose: Prosiect Archwilio Mamaliaid Morol a Olchwyd i'r lan ar Draethau'r DU

Eglurodd Rod nad oedd ei sgwrs yn benodol ynghylch Achub Creaduriaid Morol gan Forwyr Tanddwr Prydain (BDMLR), fel y nodwyd yn y rhaglen, ond yn hytrach am brosiect ar draws y DU a oedd yn ymwneud â mamaliaid morol a chrwbanod y môr oedd yn cael eu golchi i'r lan ar draethau'r DU. er ei fod wedi egluro swyddogaeth y BDMLR.

Cychwynnodd Prosiect Archwilio Mamaliaid Morol a Olchwyd i'r lan ar Draethau'r DU yn 1990, yn dilyn firws clefyd y morloi yn 1988 pan fu farw morloi o gwmpas y DU. Roedd y prosiect yn waith ar y cyd gyda'r Amgueddfa *Natural History* (Llundain), Cymdeithas Sŵlegol (Llundain), Defra, CEFAS, Coleg Amaethyddol yr Alban, Prifysgol Lerpwl a Monitro Amgylcheddol Morol. Rhoddir yr arian gan Defra, Llywodraeth Cynulliad Cymru a Llywodraeth yr Alban.

Roedd y prosiect yn cydlynw gwybodaeth am famaliaid morol a chrwbanod y môr a olchwyd i'r lan ar draethau'r DU. Er mwyn rhoi darlun manwl gywir o'r rhywogaethau a thrwy gynnal post mortem ar rai o'r anifeiliaid a olchwyd i'r lan, roedd yn bosib cael gwybodaeth am achos y farwolaeth, afiechydon, halogyddion, patrymau cenhedlu, diet a chyflwr iechyd cyffredinol

poblogaeth unrhyw rywogaeth benodol. Roedd yr wybodaeth hon yn rhoi data ynghylch dosbarthiad lleol a thymhorol gwahanol rywogaethau ac yn rhoi data gwaelodlin er mwyn darganfod achosion o afiechydon neu gynnydd anarferol yn y marwolaethau.

Yn ddiweddar, bu toriad yn yr arian ar gyfer gwaith y rhaglen hon, er y cafodd rhywogaethau eraill eu hychwanegu i'r rhestr o greaduriaid y dylid eu cynnwys yn y prosiect, e.e. heulforgwn. Golygai llai o arian na ellid cynnal archwiliad i bob achos o greadur a olchwyd i'r lan ar draethau a gallai hyn ddylanwadu ar ansawdd a swm y data a gaiff ei gasglu.

Roedd y rhwydwaith creaduriaid wedi'u golchi i'r lan ar draethau yn hollol ddibynnol ar wirfoddolwyr. Nodwyd gan Rod mai Cyngor Gwynedd oedd yr awdurdod lleol gorau yng Nghymru am adrodd am greaduriaid wedi'u golchi i'r lan ar draethau a diolchwyd yn arbennig i Barry Davies a'r harbwr feistri am hyn. Yn ogystal, roedd Cyngor Gwynedd yr awdurdod lleol cyntaf i ddefnyddio camera digidol i adrodd am greaduriaid wedi'u golchi i'r lan ar draethau – roedd y delweddau yn ddefnyddiol iawn ac roeddent wedi cynorthwyo Rod i benderfynu a oedd hi'n werth cynnal post mortem ar y creaduriaid neu beidio.

Nid peth newydd oedd creaduriaid yn cael eu golchi i'r lan ar draethau - roedd cofnod yn dangos fod môr grwban lledraidd marw wedi'i olchi i'r lan yn harbwr Pwllheli yn 1908. Disgrifiodd Rod y problemau ynglŷn â'r gwahanol rywogaethau a olchwyd i'r lan ar draethau a chanfyddiadau'r post mortem ar famaliaid morol a môr grwbanod a olchwyd i'r lan yr oedd ef wedi bod yn gysylltiedig â hwy.

Llamidyddion oedd y rhywogaeth fwyaf cyffredin a olchwyd i'r lan (hwn yw'r creadur morol mwyaf cyffredin yn y DU). Y rheswm mwyaf cyffredin am farwolaeth llamhidyddion o amgylch arfordir Cymru oedd oherwydd ymosodiadau gan ddolffiniaid trwynbwl (adnabuwyd y marciau wnaed gan y dannedd ar y corff a thrawma difrifol ble cafodd y llamhidydd ei daro).

Y rhifau ffôn perthnasol ar gyfer mamaliaid, crwbanod y môr a heulforgwn sy'n cael eu golchi i'r lan ar draethau yng Nghymru yw fel a ganlyn:

- Creaduriaid wedi'u golchi i'r lan yn fyw:
 - Ffôn: 08705 555999, neu
 - *Welsh Marine Life Rescue* (WMLR), Ffôn: 01646 692943, neu
 - *British Divers Marine Life Rescue* (BDMLR), Ffôn: 01825 765546
- Creaduriaid wedi'u golchi i'r lan yn farw:
 - *Marine Environmental Monitoring* (Llinell genedlaethol ddynodedig ar gyfer creaduriaid a olchwyd i'r lan ar draethau), Ffôn: 01348 875000
 - Mae cyfleuster ar rwydwaith Cymru - creaduriaid a olchwyd i'r lan ar draethau, lle gellir anfon delweddau a gymerwyd gan gamera ffôn o greaduriaid marw ar: Ffôn: 07773 592227
 - Gellir anfon delweddau digidol ar e-bost i: info@strandings.demon.co.uk

Gwybodaeth bellach am y prosiect creaduriaid a olchwyd i'r lan ar draethau i'w chael ar: www.ukstrandings.org

Gellir cael gwybodaeth bellach am rwydwaith Cymru ynghylch creaduriaid a olchir i'r lan ar draethau ar: www.ukstrandings.org

Yn ogystal, roedd cyfleuster yn rhwydwaith Cymru ar gyfer creaduriaid a olchwyd i'r lan ar draethau i anfon delweddau o greaduriaid marw ar gamera ffôn. Byddai copi pdf o'r daflen a ddosbarthwyd gan Rod yn ystod y cyfarfod ynghylch y prosiect hwn ar gael ar wefan ACA Bae Ceredigion. www.cardiganbaysac.org.uk

Cwestiynau/Sylwadau:

- a. Vicki Hickin: Sawl adroddiad a gafwyd o greaduriaid morol yn marw oherwydd eu bod wedi'u dal mewn rhwydi. Rod Penrose (RP): Roedd y rhifau wedi bod yn gostwng, er y bu cynnydd bach yn ddiweddar. Gallai toriadau diweddar mewn cyllidebau arwain at beidio â chofnodi pob creadur a olchwyd i'r lan ar draethau.
- b. Mike Parry: A oedd hi'n ymddangos fod y dolffiniaid trwynbwl yn lladd llamhidyddion er mwyn cael hwyl? RP: Oedd.
- c. Dafydd Roberts: A oedd y bandiau plastig gwydn a ddefnyddid i ddal deunydd pacio gyda'i gilydd yn broblem benodol? RP: Nid oedd wedi'i nodi felly hyd yma ond croesawyd unrhyw waith fyddai'n lleihau'r defnydd a wneid ohonynt.
- d. Lucy Kay: Ai rhywbeth diweddar oedd bod dolffiniaid trwynbwl yn lladd llamhidyddion? RP: Oedd. Nid oedd yr ymddygiad hwn yn wybyddus ond yn y Moray Firth, Cymru ac i raddau llai yng Nghernyw ac mewn mannau ar arfordir dwyreiniol America.
- e. Lucy Kay: Pam fod rhai creaduriaid morol gyda llwyth uchel o barasitiaid? RP: Roedd yn ymddangos eu bod yn eu pigo'i fyny.
- f. Vicki Hickin: Os oedd y nifer o greaduriaid yn cael eu dal mewn rhwydi yn cynyddu, pa fath o rwydi oeddynt? Byddai'n ddefnyddiol cael cyswllt ynghylch hyn. RP: Byddai, fe fyddai'n ddefnyddiol trafod hyn. Yn y gorffennol, byddai pysgotwyr yn adrodd yn ddienw am eu dalfa a'i thynnu i'r lan fel y gellid ei chynnwys yng nghofnodion y creaduriaid a olchwyd i'r lan, er mai dim ond un adroddiad a fyddai'n cael ei gofnodi. Erbyn hyn, golyga gostyngiad mewn ariannu y ceid llai o gefnogaeth er mwyn dilyn i fyny adroddiadau o'r fath.

Bu trafodaeth fer am rôl gwirfoddolwyr yn gwirio ac adrodd am greaduriaid a welwyd. Cytunwyd y byddai'n ddefnyddiol gweld os gellid gwella manylder yr adroddiadau, er enghraifft, gan unigolion sy'n glanhau traethau.

Gweithredu: Alison i drafod gyda Cadwch Cymru'n Daclus a Barry Davies er mwyn gweld a oes unrhyw beth y gellir ei wneud i godi mwy o ymwybyddiaeth ynghylch adrodd am greaduriaid wedi'u golchi i'r lan a gwella manylion yr adroddiadau ac adnabod y creaduriaid.

6 Unrhyw fater o bryder neu ddiddordeb

- 6.1 Holodd Bill Bracewell am y cyswllt rhwng gwarchodfa biosffer y Ddyfi (a gyhoeddwyd yn ddiweddar) a'r ACA o ran y ffordd yr ymdriniwyd â chynigion yn y warchodfa biosffer. Dywedodd Lucy Kay y byddai'n rhaid i unrhyw gynigion fynd drwy'r systemau arferol oedd yn bodoli, megis cynllunio, ond y byddai'n ddefnyddiol cael eglurhad pellach ynghylch y farn strategol ar gynlluniau a mentrau ar gyfer gwarchodfa'r biosffer a'r ACA.

Gweithredu: Lucy Kay i gael eglurhad gan staff y warchodfa biosffer yn CCGC ynghylch cynllunio strategol ar gyfer y biosffer a'i gyswllt â'r ACA.

Gweithredu: Alison am edrych a fyddai cyflwyniad ar fiosffer y Ddyfi yn ddefnyddiol i'r grŵp mewn cyfarfod yn y dyfodol.

6.2 Cododd y Cynghorydd Ray Quant fater rheoli'r arfordir a phroses Cynllun Rheoli'r Morlin – SMP2. Dywedodd y byddai'n ddefnyddiol gwybod beth oedd ar y gorwel ynghylch hyn o ran rheoli'r arfordir yn y dyfodol. Cytunwyd y byddai hwn yn bwnc defnyddiol ar gyfer cyflwyniad a thrafodaeth gan y Grŵp Cyswllt.

Gweithredu: Alison i gysylltu â Huw Davies ynghylch rhoi cyflwyniad i'r Grŵp Cyswllt ar SMP2 a'r gwaith arfaethedig ynglŷn â hyn.

Gweithredu: Alison am edrych os gallai drefnu cyflwyniad am brosesau arfordirol o fewn yr ACA a beth sy'n wybyddus am hyn (gan gysylltu gyda'r cyflwyniad am y broses SMP2 a'i nodau).

7 Amser a dyddiad y cyfarfod nesaf

Daeth y cyfarfod i ben a diolchodd y Cynghorydd Caerwyn Roberts i bawb am ddod a diolchodd i Victoria a Rod am eu cyflwyniadau addysgiadol.

Byddai'r cyfarfod nesaf yn cael ei drefnu ar sail dros dro ddydd Mercher, 30 Medi 2009 am 7pm - 9pm ym Mhlas Tan y Bwlch.

Gweithredu: Alison i gadarnhau gyda Caerwyn os byddai hi'n medru bod yn bresennol ar y dyddiad hwn a bwcio'r ystafell gyfarfod ym Mhlas Tan y Bwlch ac yna cadarnhau'r dyddiad gyda'r Grŵp Cyswllt.